

EUSTACHY MAZUR BUDOWNICZY I RYSOWNIK

Muzeum Zamojskie posiada zbiór niewielkich rysunków i akwarel z widokami Zamościa z lat 1941-1945 sygnowanych „Mazur”. Poziom artystyczny prac mających wartość dokumentu ikonograficznego, wskazuje na biegłość autora w technice malarskiej i rysunku, charakteryzującą osoby nawykłe do precyzyjnego, bardziej technicznego niż plastycznego posługiwania się kreską. Uwagę zwracają zwłaszcza pełne uroku akwarele o żywych, soczystych barwach. Były dotąd jedynym śladem pobytu w Zamościu tego twórcy zafascynowanego architekturą miasta, gdyż informacje dotyczące autora ograniczały się jedynie do nieudokumentowanych przypuszczeń. Nic dziwnego, że od dawna, przy okazji ich prezentacji apelowano wielokrotnie o bliższe informacje na temat autora.

Jedyną dotąd wskazówką odnośnie jego osoby była publikacja inż. Adama Klimka na temat budownictwa w powiecie zamojskim podczas okupacji niemieckiej, w której wzmiankowany jest polski fachowiec inż. E. Mazur, projektant i kierownik budowy stajni i ujeżdżalni dla szkoły SS w Janowicach.

Śladem prowadzącym do próby rozwiązania „tajemnicy Mazura” są dokumenty zachowane aktach Starostwa Powiatowego w Zamościu z lat 1944-1950. W wykazach inżynierów i techników zamieszkałych w powiecie zamojskim oraz ankietach personalnych z lat 1944-1945 wymieniany jest inżynier Eustachy Mazur ur. 6 października 1887 r. we Lwowie, pracownik Powiatowego Zarządu Drogowego w Zamościu. Najcenniejszym źródłem wiadomości jest jego ankieta personalna.

W dokumencie sporządzonym 15 listopada 1944 r. inż. Eustachy Mazur podaje, że jest absolwentem Politechniki Lwowskiej Wydziału Inżynierii Lądowej, który ukończył w 1912 r. W latach 1908 – 1909 służył w 30 p.p. austriackim we Lwowie. Zmobilizowany w 1914 r. walczył jako porucznik 30 p.p. na froncie wschodnim. Trafił do niewoli rosyjskiej w 1915 r. W latach 1918 – 1921 służył w Wojsku Polskim w 35 p.p., od 20 kwietnia 1920 r. w randze kapitana. W listopadzie 1921 r. przeszedł do rezerwy.

Praktykę zawodową podjął we Lwowie w Banku Ziemskim, a potem w Dyrekcji Kolei. Następnie pracował w Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku, w referacie wodnym. Prowadził także wolną praktykę inżynierską, jako przykład osiągnięć podał regulację miasta Andrychowa k. Wadowic.

W Zamościu zamieszkał od 23 października 1939 r. Pracował jako kierownik budowy stajen i ujeżdżalni w Janowicach Małych od 1939 do 1941 r., a następnie przy budowie lotniska w Zamościu. Od 1 lipca 1944 r. pracował na lotnisku w Łabuniach k. Zamościa.

Na pytania ankiety o przynależność do organizacji politycznych, dokonanej zmianie narodowości, udziale w organizacji podziemnej oraz represjach doznanych w czasie okupacji, odpowiedział przecząco. Obok rosyjskiego i niemieckiego znał też język francuski.

Pracę na terenach wyzwolonych podjął 1 września 1944 r. w Referacie Komunikacyjno-Budowlanym PRN, następnie od 15 listopada 1944 r. w Powiatowym Zarządzie Drogowym w Zamościu.

W Zamościu mieszkał z żoną Stefanią, przy ul. Ormiańskiej 22. Jednak w książce meldunkowej tej kamienicy z roku 1949 rodzina Mazurów już nie występuje.

Warto wspomnieć, że austriacki 30 p.p. w którym służył Eustachy Mazur, w czasie I wojny światowej zajmował w Zamościu budynek dawnego kościoła reformatów na siedzibę kina polowego. Być może w tym czasie Eustachy Mazur przebywał w Zamościu po raz pierwszy. Natomiast jego pierwszy pobyt w naszym mieście udokumentowany jest w protokóle komisji rewindykacyjnej podziału budynków rządowych z dn. 18 stycznia 1919 r., w którym jako przedstawiciel wojska wymieniony jest porucznik Eustachy Mazur. Podpisy odręczne złożone przez Eustachego Mazura w 1919 r. i 1944 r. zawierają charakterystyczne elementy, wskazujące z dużym prawdopodobieństwem, iż składała je jedna osoba.

Do celów artystycznych inż. Mazur posługiwał się charakterystyczną sygnaturą zawierającą połączenie inicjału imienia i nazwisko. Na podstawie tej sygnatury dr Wojciech

Przegląd zidentyfikował autorstwo cenionych przez miejscowych kolekcjonerów czterech barwnych, anonimowych dotąd pocztówek z widokami Zamościa, wydanych w 1948 przez muzeum zamojskie. Ich autorem jest oczywiście Eustachy Mazur.

Nie udało się ustalić jak ułożyły się dalsze losy inżyniera Eustachego Mazura. W Zamościu pozostały obiekty wybudowane przez niego oraz rysunki Starego Miasta dokumentujące nie tylko architekturę, ale także park, panoramy miasta. Widoki te weszły do kolekcji muzealnej gromadzonej z myślą o zachowaniu i utrwaleniu obrazu Zamościa widzianego oczami kolejnych generacji artystów.

Prace Mazura były eksponowane w 1977 r. na zorganizowanej przez muzeum wystawie „Zamość i okolice w akwarelach Mazura” i w 1983 r. w muzealnej ekspozycji „Zamość w akwareli Mazura” prezentowanej w siedzibie PTTK, ponadto niektóre z nich kilkakrotnie można było oglądać w prezentacjach zbiorowych.

Lucyna Wyszyńska